

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת ויצא תשפ"ה

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

להעיף את האבן

ברם, כאשר רחל הגיעה עם הצאן, יעקב הרגיש מצוקה, חש שהמצב שעומד להתרחש, אסור שיקרה כלל וזה שגרם לו לגשת אל האבן ולנסות להזיזה ממקומה - על אף מה שכוונו אומרים.

ומה באמת עמד לקרות? - התורה מציינת כי יעקב ראה 'את רחל' ו'את צאן לבן', ומכאן יעקב עושה חשבון פשוט. הרי רועים אלו עומדים כאן משועממים ללא עשייה כלל, ועתה עומדת להגיע הנערה רחל שהיא 'פת תאר ופת מראה' וצאנה עמה, ודאי שגם היא תצטרך להמתין בקרבתם.

נו, הייתכן שתעמוד צדקנית זו, הראויה להיות לי לאישה, יחד עם רועים אלו, הרי אין זה מדרכי הצניעות כלל? על כן, מיד יעקב ניגש אל האבן, לראות האם באמת אי אפשר להזיזה ממקומה כדברי הרועים. אולם, כאשר ניסה לדחוף את האבן, לשמחתו הרבה, האבן הוסרה ממקומה בקלות רבה.

מכאן נוכל ללמוד עצה נפלאה בעבודת ה'. ונקדים לה את החידוש המתוק של 'בעל הטורים': הנה, בתנ"ך מוזכרת המילה 'ויגל' ב' פעמים:

א. כאן בפרשה: 'ויגל את האבן'.
ב. בתהילים 'לכן שגמו לבי ויגל פְּבֹדִי אֶף פְּשָׁרִי יִשְׁפֹּן לְבָטְחִי' (תהלים טז ט).

מה שנוכל ללמוד מכך. אימתי זוכה האדם לשמחה אמיתית ל'ויגל' פְּבֹדִי? תשובה. כאשר יקיים בו 'ויגל את האבן', כאשר יסיר ממנו יצר הרע שדומה לאבן (ב"ר ע ח) אז זוכה לשמחה אמיתית.

אכן, על פי דברינו נוכל לדמות את היצר הרע לא רק לאבן שהייתה על פי הבאר, אלא לכל המעשה שהיה עם יעקב והרועים.

וכיצד?

הנה, בתחילה הרועים אמרו לו אי אפשר להזיז את האבן ולכן הוא אינו ניגש להזיזה כלל. רק כאשר הרגיש שמוכרח להזיז את האבן, אז גילה שהוא יכול להזיזה בקלות.

כך היא עבודת ה' שעלינו. יצר הרע, הוא ושלוחיו - 'הרועים' (הרעים) אומרים לאדם 'מה לך להתגבר על רצונותיך ותאוותיך אל תנסה אי אפשר, זה קשה מאוד. עזוב, זה לא בשבילך. זכור גם כמה פעמים ניסית ולא הצלחת. לכן, די לך כאשר תצא ידי חובה בכך' עד אשר יאספו כל העדרים, שכלל ישראל יחד עושה מצוות - אבל המושן בעמ' 3

בפרשת השבוע, יעקב מגיע אל מקום מושבו של לבן רואה 'באר בשדה' והנה שם שְׁלִשָּׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ... - 'והאבן גְּדֵלָה עַל פִּי הַבָּאֵר'. חיש, שואל לשלום הרועים, ותמה מדוע אינם מודרים להשקות הצאן ולרעותו בשדה. הללו מתוודים לפניו ומודים על חולשתם, כי אין הם יכולים להשקות הצאן עד אשר יאספו כל העדרים משום שהאבן גדולה על פי הבאר ולכן צריך שכולם יחדיו יזיזו את האבן ממקומה...

אומרת התורה הקדושה: 'עֹדְנוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרָחֵל בָּאָה עִם הַצֹּאן אֲשֶׁר לְאֶבְיָהָ כִּי רָעָה הָיָה. וְאֵלֶּיָּהּ כָּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת רָחֵל בֵּת לָבָן אָחִי אִמּוֹ וְאֵת צֹאן לָבָן אָחִי אִמּוֹ וַיֵּגֶשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת הָאֲבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאֵר וַיִּשָּׁק אֶת צֹאן לָבָן אָחִי אִמּוֹ'.

על פי האמור, יעקב ניגש להסיר את האבן הגדולה, רק כאשר ראה את רחל והצאן שעמה. והשאלה, מה עם 'ואהבת לרעך כמוך', כיוון שיעקב הינו גיבור חיל גדול, מן הראוי לו להגיע מיד אל האבן ולהסירה ולאחר מכן להמשיך עמם בשיחה. בפרט, שהתורה מציינת שבעבורו פעולת הסרת האבן מעל פי הבאר אינה דורשת מאמץ כלל אלא נעשית בקלות רבה, יותר מאשר להסיר פקק של בקבוק בירה שנפתח בפעם העשירית...

מדוע לא נהג כך, וכי אין הרועים ראויים לעזרה?! הרי שכאשר פתח עמם בשיחה אמר להם 'אֲחִי מֵאַיִן אַתָּם...' הרי שקורא להם אחים, אם כן, מדוע לא ניגש לעזרתם מהרה?

יתרה מזו, הנה נאמר בפסוק 'וַיְהִי כָאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת רָחֵל בֵּת לָבָן אָחִי אִמּוֹ' ולא רק את רחל אלא גם 'וְאֵת צֹאן לָבָן אָחִי אִמּוֹ' אז 'וַיֵּגֶשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת הָאֲבֶן...' ונשאל, מדוע הכתוב מדגיש שראה גם את רחל וגם את הצאן, הרי די לומר שראה את רחל לבדה, או את הצאן לבד, או אם כבר מזכירים גם את רחל וגם את הצאן, ראוי לומר 'ויהי כאשר ראה את רחל והצאן' שניהם ביחד ללא הפסק?

והתשובה נפלאה.

הנה, כאשר הרועים אמרו ליעקב אבינו כי האבן גדולה מאוד ואם לא יאספו הרועים כולם ויעזרו לגלגלה מעל פי הבאר, אין אפשר להזיזה ממקומה כלל. הרי שיעקב האמין לדבריהם ולכן אפילו לא ניסה להזיז את האבן, שהרי האבן גדולה ביותר וכוונו מעידים עליה שאי אפשר להזיזה.

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם

היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו

02-5408030

משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

הרב שלום רבינוביץ

שאלה

האם ילדים קטנים יכולים לאכול מאכלי חלב אחרי בשר, או שצריכים גם כן להמתין שש שעות, והאם יש הבדל בין מאכלי חלב למיני מתיקה שמעורב בהם חלב?

תשובה

בגמרא חולין קה. אמר מר עוקבא אנא בהא מילתא חלא בר חמרא לגבי אבא, דאילו אבא כי הוה אכיל בישרא האידנא, לא הוה אכיל גבינה עד למחר כי השתא, ואילו אנא, בהא סעודתא לא אכילנא, לסעודה אחרת אכילנא.

פירוש, אביו של מר עוקבא כשהיה אוכל בשר לא היה אוכל גבינה עד יום למחרת באותה השעה, ואילו מר עוקבא כשהיה אוכל בשר בסעודה זו היה ממתין לאכול גבינה לסעודה הבאה בלבד.

ונחלקו הראשונים כמה זמן יש להמתין בין בשר לחלב, דהנה התוספות שם כתבו דמסעודה לסעודה היינו מיד כשסילק השולחן ובידך מותר לאכול חלב.

והתוספות בדף קד: ד"ה עוף וגבינה בשם ר"ת דעל ידי קינוח והפה ונטילה רשאי לאכול מיד, ומר עוקבא שהיה ממתין לסעודה אחרת היינו בלא נטילה וקינוח. וכ"כ הר"ה בבעל המאור ושכן נהגו כל חכמי צרפת. וכ"כ היראים סימן קמט, וכ"כ המורדכי בשם היראים, וכ"כ הרא"ה בבדק הבית דף פג. וכן דעת גאון שהובא בתורת הבית הארוך דף פג.

והדרכי משה בסימן פט הביא דברי הגהות שערי דורא (סימן עו ס"ב) שכתב: רבים נוהגים להקל ועושים להם פשרה מדעתם להמתין שעה אחת אחר סעודת בשר וסלקו וברכו ואז אוכלים גבינה וכו'.

וכ"כ באיסור והיתר הארוך (כלל מ דין ד-ה וז) ונוהגים העולם להמתין שעה אחת אחר ברכת המזון ואז אוכלים גבינה אפילו בלא קינוח והדחה וכו' ע"ש.

אולם רוב הפוסקים חלקו ע"ז דפירוש מסעודה לסעודה היינו מסעודת שחרית עד סעודת ערבית וכמו שכתבו כן הרא"ש והרי"ף שם וכ"כ הרמב"ם (סוף פ"ט מהלכות מאכלות אסורות) ופירש דהשיעור בין סעודה לסעודה היינו שש שעות, וטעם ההמתנה מפני בשר שנשאר בין השיניים. וכ"כ בעל העיטור (ד"ג ע"ב) שיש להמתין שש שעות וכ"כ בארחות חיים ח"ב עמוד שלה בשם רבינו יהונתן וכ"כ הרשב"א בתורת הבית הארוך ושי"כ הר"ח וכ"כ הריטב"א והמאירי והר"ן ושכן פשט המנהג וכ"כ הטור אורח חיים סימן קעג ובטור יורה דעה סימן פט.

והשולחן ערוך בסימן פט סעיף א כתב שישנה שש שעות, והרמ"א הביא דברי המקילים לאכול מיד וכתב על זה: והמנהג הפשוט במדינות אלו להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת ואוכלין אחר כך גבינה, מיהו צריכים לברך גם ברכת המזון דאז הוי כסעודה אחרת דמותר לאכול לדברי המקילין, וכו', ויש מודקדקין להמתין שש שעות וכן נכון לעשות. ע"כ.

והשי"ך ס"ק ח כתב בשם מהרש"ל דכן ראוי לעשות לכל המשך בעמ' 3

הלכה למעשה

הרב שלום רבינוביץ

נושא: לשקר בשביל עשיית שלום בית

ראובן ודינה באו לפני הרב ליעוץ בשלום בית רגע לפני שהם הולכים לפרק את הנישואין, טענות הבעל כנגד אשתו היו רבות, ובין היתר ראובן טען שאשתו לא מכינה לו אוכל בזמן, הבית לא מסודר, ועוד הרבה טענות כאלו ואחרות. האם מותר לרב "לשקר" ולומר לראובן שגם אשתו לא מכינה לו אוכל ו/או לא מסדרת את הבית בשביל להשקיט את טענותיו של ראובן?

תשובה: מותר לו לעשות כן.

נימוקים: ראשית יאמר על אתר, שאיסור שקר הוא איסור חמור ביותר כמובא בחז"ל בכמה מקומות, כגון: כת שקרנים אינה מקבלת פני שכינה (סנהדרין קג.). המשקר כעובד ע"ז (מסכת כלה א, יח) לעומת זאת אמת היא מדתו של הקב"ה (שבת נה.). אפי' משה רבינו אמר כחצות הלילה אני יוצא בתוך ולא בחצות כמובא בברכות (ג.). ידועה איגרתו של הגר"א שאמר שעל שקר מכים את הילד, ועוד הרבה מקומות הן בחז"ל והן בראשונים ואחרונים. כך שאין מה להאריך בזה, ליתר עיון בחומרת השקר יעויין בספר 'מדבר שקר תרחק'. אבל בנידו"ד הרב מעוניין להציל את הזוג מגירושין והשאלה היא האם הוא יכול לשקר או לא?

ושנית מובא בחז"ל מסכת דרך ארץ זוטא פרק השלום ואני מצטט: "אמר רבי כל השקרים אסורים ומותר לשקר בשביל להטיל שלום בין אדם לחבירו" עכ"ל וזאת ועוד ראיתי בשו"ת הרמ"א (סי' יא) מובא ממס' סוטה (ז:) שאומרים בפני האשה שאמורה לשתות את מי המרים המאררים את מעשיו של ראובן כדי שתודה ואז ימנעו ולא ימחקו את השם הקדוש ומפרש"י (שם) שמזכירים לפניו את מעשה ראובן ויהודה שהודה ולא בוש במעשה תמר שאמר צדקה ממני, ולפי זה אומרים בפני האשה הזאת "שראובן חטא" וזו הוצאת שם רע! שהרי במס' שבת (נה:) איתא כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה נמצא שמוציאים שם רע על ראובן בכדי למנוע מחיקת השם, וא"כ יש ללמוד ק"ו שהרי מחיקת השם דוחה איסור הוצאת שם רע, א"כ הבאת שלום בין איש לאשתו שדוחה מחיקת השם כל שכן שתדחה הוצאת שם רע, ויש מכאן ללמוד שמותר להוציא שם רע כדי לעשות שלום בין

המשך בעמ' 4

אתה לבדך לא תצליח.

אולם האמת היא, שכאשר 'יעקב' המשוול לישראל, ניגש אל האבן ברצון גדול, לפניו תגלית עצומה הוא מעיף את האבן כמו פקק, זה לא כמו שהוא חשב בתחילה.

הוא שאמרו חכמים: 'לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין, והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים: 'היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה! ורשעים בוכין ואומרים: 'היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה! (סוכה נב).

וכיצד יתכן שהיצר הרע נדמה לשתי קבוצות אנשים, ולכל אחת מהן בצורה אחרת?

והביאור נפלא. אין הבדל כלל בין מה שנראה לצדיקים ובין מה שנראה לרשעים אלא לכל אחד נראה מזווית אחרת. הצדיקים רואים את ה'דמיון' שהיה ביצר הרע - כמו הר גדול. ובאמת היה קשה אפילו לנסות לצאת לגשת למלחמה עמו, פשוט לא יאומן שעם נתונים כאלו ראוי לצאת למלחמה.

לעומת הצדיקים. הרשעים לעתיד לבוא, לעיניהם מתגלת האמת האמתית - יצר הרע קטן כחוט השערה, אמת זו טופחת על פניהם: 'כמה חבל - הכל היה דמיון! לו רק היינו מנסים, לו רק היינו נגשים למלחמה הכל היה אחרת...'

אסיים בסיפור על מחקר מעניין שקראתי. הכניסו מספר כלבים לחדר ובו דלתות והחלו לחמם הרצפה, בתחילה כאשר נעשה חם ברגלי הכלבים, החלו לרוץ אל הדלת קפצו על הידית וניסו בכל כוחם לצאת מפתחה. אולם הדלת הייתה נעולה.

כך כאשר חזרו על אותה הפעולה עוד ועוד - החוקרים מחממים את הרצפה והכלבים מנסים שוב לצאת מן הדלת, אך ללא הועיל. - הדלת נעולה. אזי בפעם העשירית של הניסון קרה דבר שונה, הכלבים הפסיקו לרוץ אל הדלת, משראו כך החוקרים אזי חדלו מלנעול את הדלתות - הם השאירו הדלתות פתוחות.

כך, מכאן ואילך מה שהתרחש היה מעניין ביותר, כאשר חיממו את הרצפה, הכלבים הפסיקו ללכת אל הדלת, על אף שהייתה פתוחה, הם כבר רקדו במקומם באי נוחות ולא ניסו כלל לקפוץ על הדלת לפותחה.

כמו שהזכרנו, מחקר כזה הוא דרכו של היצר הרע בעולם. האדם בחיים ממאן לנסות דברים חדשים שאינו שלם בהם וזאת בטענה שהוא כבר ניסה בעבר ולא הצליח ומן העבר הזה שהיה לפני שנים לא מעטות הוא מסיק מסקנות עד אחרית ימיו: 'אני לא מתאים ללמוד גמרא, הלכה, אני אין לי ידיים לעזור בבית, הרי ניסיתי ולא הצלחתי', וכו'... אולם, האמת היא שיתכן שכעת 'הדלתות פתוחות' כבר, הקב"ה הסיר את כובד האבן שהייתה לך למניעה וכעת רק אם תנסה שוב תווכח לראות ישועות גדולות.

ה' יזכנו להוציא את כל כוחותינו אל הפועל, בעשיית רצונו - אמן!

מי שיש בו ריח תורה להמתין שש שעות ע"ש.

ולפי זה כתב מרן הגאון הרב עובדיה יוסף זצ"ל (שו"ת יביע אומר חלק א יורה דעה סימן ד אות ב) דכיון שיש ראשונים שמתירים לאכול גבינה אחרי בשר מיד על ידי נטילה וקינוח הפה אף שאין הלכה כן מכל מקום יש להקל בזה לילדים קטנים. וכתב לצרף עוד מה שנחלקו הפוסקים באיסור דרבנן אם מותר ליתנו לקטן בידיים והביאם הבית יוסף באורח חיים סימן שמג, דדעת הר"ן (יומא ר"פ יוחכ"פ) שכל שהוא לצורך התינוק מאכילין אותו איסורין דרבנן אפילו בידיים וכ"כ הרשב"א. ודעת הרמב"ם (סוף הלכות מאכלות אסורות) דגם דבר שאסור מדרבנן אין ליתן לקטן וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד אפילו באיסורי דרבנן.

והשולחן ערוך סימן שמג פסק כדעת הרמב"ם. ומכל מקום הוי ספק ספיקא בנידון ד'דשנא כדעת הפוסקים שאין צריך להמתין שש שעות אפילו לגדולים ושנא כדעת הר"ן והרשב"א דאיסור דרבנן שרי ליתן לקטן (ודין המתנת שש שעות בין בשר לחלב הוא מדרבנן)

ויש להביא ראיה דבמקום שיש פוסקים שמתירים אף שהלכה כהאוסרים יש להקל לכל הפחות לקטנים, מדברי הטור באורח חיים סימן רסט שהביא מחלוקת אם מותר לקדש בבית הכנסת במקום שאין אוכלים שם כלל, ודעתו כהאוסרים, והבית יוסף שם הביא דברי הגהות מיימוניות שהגדול יקדש ויטעים את היין לקטן, ואף שאסור לתת דבר איסור לקטן בידיים הני מילי בנבלות וטרפות וכדומה אבל קידוש היום שהוא מצות עשה יש להקל.

וביאר בזה ביביע אומר דמצוות לא תעשה האיסור הוא על גוף החפץ כמו נבלה וטריפה, אבל מצוות עשה החיוב הוא על האדם ולא על החפץ כדין הקידוש שאין לטעום מהיין במקום שאין הקידוש במקום סעודה, וקטן אינו בר חיוב ולכן מותר ליתן לו לטעום מהיין.

וכן כאן בדין המתנה בין בשר וחלב ודאי שאין האיסור על גוף הבשר או החלב שהרי כל אחד לבדו הוא מאכל היתר, והאיסור לאוכלם בזה אחר זה הוא על האדם, וקטן אינו בר חיובא ולכן יש להקל ליתן לו חלב אחר בשר.

הן אמת שהבית יוסף בסימן רסט ביאר טעמו של הגהה מיי' באופן אחר והוא, דכיון שיש פוסקים שמתירים לקדש בבית הכנסת אף שאין הלכה כן, יש להקל בזה לקטנים. (וראה בספר אור לציון חלק ב בדיני מוקצה שכתבו להקל לקטן לשחוק בכדור ביום שבת דאף שדעת השולחן לאסור, יש להקל לקטן כיון שהרמ"א מתיר בזה, וכל מקום שהרמ"א מתיר, יש להקל לקטנים, ע"ש. ולא הביאו מקור לסברא זאת, ודברי בית יוסף בהגהה מיימונית הנ"ל הם מקור נכון לזה).

הנה אף שלא נחית לחלק בין איסור גברא לאיסור חפצא וכנ"ל, מכל מקום מדבריו למדנו גם כן דבמקום שיש מתירים לכתחילה, יש להקל עכ"פ ליתנו לקטן. ולכן העלה מרן ז"ל במסקנתו להקל ליתן מאכלי חלב אחר בשר לקטן, ומכל מקום לא כתב להקל בזה אלא אחר שיעבור שעה אחת וזה על פי דברי הרמ"א הנ"ל.

ולענין מיני מתיקה ראיתי בשו"ת יביע אומר חלק ג יורה דעה סימן ג אות ז שכתב שכל דבריו לא נאמרו אלא במקום שהקטן אוכל מאכל חיוני לסעודה, אבל לחלק לתינוקות ממתיקים ושוקולד שיש בהם תערובת חלב בודאי שאין להתיר תוך שש שעות...

ומיהו גם בזה כתב שיש מקום לחלק בין תינוק שהוא בר הבנה לתינוק שאינו בר הבנה, וכמו שכתב האו"ה (כלל מח ס"ח) לחלק בזה ע"ש.

מסקנה: מותר ליתן לקטן מאכל חלב אחר מאכל בשר אם עברה שעה אחת, ודווקא במאכל חיוני ולא במיני מתיקה וכיו"ב.

בברכה
אלון בן שבת

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

איש לאשתו, וזה ק"ו במקום שעושים שלום במשפחה שלימה. והגר"י פערלא בפירושו לרס"ג (וארשא תרע"ד, עשה כב, עמוד 312 ד"ה ועכ"פ) כתב לשיטתו שאיסור מדבר שקר תרחק הוא רק בבי"ד, צריך לבאר מדוע בגמ' יבמות (סה:) הביאו להוכיח שמותר לשקר משום השלום הרי מדאורייתא דווקא בבי"ד אסור ולא באמירה בעלמא, ותידין כי הקב"ה ששינה ואמר בשם שרה ואני זקנתי יש בדברים אלו קצת זלזול ואמירת גנאי על שרה שהיא זקנה ולולא שלומדים מהפסוקים שמותר היה סברא לאסור מצד שיש בזה אמירת גנאי על שרה עכ"ל ד. הרי לנו לפי דעתו שדבר שלומדים מהפסוקים שאמירת גנאי במקצת על הזולת מותרת למען עשיית שלום כמו כן ידוע המדרש על מעשיו של אהרן הכהן שהיה רודף שלום ועושה שלום בין אדם לחבירו ע"י שהוא סיפר לכל אחד איך שחבירו מצטער וכו', הרי לנו שמותר לשנות "ולשקר" העיקר שלא יהיה מחלוקת ומריבה, כ"ש כאן בנידו"ד שהבית עומד לפני פירוק, ואם ראובן ישמע שגם אצל הרב שהוא בא להיוועץ עימו גם הרבנית לא עושה את מה שבדיקו היא צריכה לעשות, ובכל זאת הרב לא עוזב אותה, אז ראוי שגם הוא ראובן ואשתו יחזור השלום לביתם כמובן לאחר הכוונה וטיפול מתאים. יעויין עוד בחשוקי חמד (זילברשטיין, ערכין כד.) שם הוא נישאל על רב שעוסק בתורה ומניח תפילין כל היום, והגיעו אליו זוג והוא היה צריך לשקר בשביל לעשות שלו"ב האם הוא צריך להסיר את התפילין? והרב העלה שלא צריך להסיר את התפילין עיי"ש בנימוקים, הרי לנו שגם במקרה כזה מותר לומר שקר בכדי להציל את הזוג.

אשר על כן יש לרב לומר לראובן שגם אשתו לא עושה פעולה כזו או אחרת והנה הוא לא מתגרש ממנה וזאת בכדי שראובן ישמע זאת ויפנים וישאר עם אשתו.

בכבוד רב יגאל אלון

שרי המאה ה-20

הרב יוסף חיים בן שבת

הרב יוסף משאש

חכם יוסף משאש זצ"ל. נולד בשנת תרנ"ב (1892) לאמו שמחה ולאביו חכם חיים משאש, בעיר מכנאס שבמרוקו. בנעוריו למד בישיבת 'עץ חיים' בעיר מכנאס בראשותו של חכם חיים בירדוגו. **בשנת** תרס"ח (1908) נשא לאישה את מרת שמחה הכהן. בשנת תרפ"ב (1922), לאחר 14 שנים, בהן לא זכו בילדים, נשא עליה את מרת רחל לכריף. לאחר כ"ב בהיותו בגיל 31!!!, נבחר לכהן כרבה הראשי של העיר תלמסאן שבאלג'יר. ובשנת תש"א לאחר פטירת חכם משה טולידאנו, חזר לעיר מכנאס לשמש בה כדיין. עם חזרתו, חכם יוסף משאש זכה לשאת חן בעיני מלך מרוקו, וקיבל ממנו אות כבוד.

חכם יוסף משאש היה איש אשכולות וחיבר 48 ספרים!!!, ביניהם: **'אוצר המכתבים'**: ג' חלקים - אלפי מכתבים בנושאים רבים, **'נו מצווה'** - על חג החנוכה ומנהגיו, **'נחלת אבות'**: ו' חלקים - מוסר על פרקי אבות, **'שו"ת מים חיים'**: ב' חלקים. ועוד. **מחד**, חכם יוסף היה צייר בחסד, ושערי ספריו מעוטרים בציוריו. והיה ג"כ בקיא בחכמת הלשון, לשונו כעס סופר מהיר, הוצק חן בשפתותיו, ובין חיבוריו פזורים שירים רבים, שנכתבו על ידו בחרוזים ובשפה מליצית ונאה.

ומאידך, היה פוסק חד כתער שלא נמנע מלתת פסקי דין בנושאים הכי חמורים אף שידע שיעוררו עליו פולמוסים טענות ומענות. והנה לפניכם רשימה קצרה. הרב קבע בנחרצות שיש לומר הלל שלם ביום עצמאות, כמו כן כתב פיוט 'מי כמוך' ליום שחרור ירושלים, וקיצר בקינות של תשעה באב משום שאנחנו באתחלתא דגאולה. בהקדמת 'אוצר המכתבים' אשר לו, קבע שגוי הדר בארץ ישראל עדיף על יהודי הדר בחוצה לארץ, כפשט הסוגיה בתלמוד. וכשהתברר לו ששקר טפלו על הרב קוק, יצא למלחמת חורמה נגד המליצים, (בהיותו רב במרוקו הגיעו מאת הקנאים בירושלים דברי דיבה על מרן הרב קוק זצ"ל ועל עמדותיו. וכדרכם של גדולי החכמים, הרב יוסף משאש ברר את הדברים ביסודיות, ואף עיין בספר 'ארץ חפץ' ובו ליקוטים מדברי מרן הרב זצ"ל על ענייני הארץ והשעה והיחס לחלוצים, הגיע למסקנה כי הצדק עם מרן הרב קוק, ומחה נמרצות כנגד הפוגעים בכבוד מרן הרב קוק "הגאון המפורסם ראש כל בני הגולה מלך בירושלים..."). **ואת הפסק שהכי עוור עליו שמותי לסוף: חכם יוסף פסק שבזמנינו אין חיוב לאשה בכיסוי ראש.** (בספרו אוצר המכתבים חלק ג' סימן אלף תתפד). **אולם דבריו נדחו לחלוטין מההלכה, וראה לשאר בשו"ת הגאון מוהר"ר שלום משאש זצ"ל בספרו שו"ת תבואות שמש חלק אבן העזר (סימן קלח) שהשיג על כל דבריו בזה. וע"ע בשו"ת איש מצליח חלק א' (סימן לב, במהדורת תשס"ח סוף ד"ה ואמנם) ובשו"ת יביע אומר חלק ז' (חלק אורח חיים סימן מד אות ג).**

רבה של העיר חיפה. בשנת תשכ"ד (1964) עלה לארץ ישראל והתיישב בעיר חיפה. וכמה שנים לאחר מכן נבחר לכהן כרבה הספרדי של העיר חיפה. גם בישראל חכם יוסף משאש המשיך בדרכו לגמול חסדים עם הבריות - הרבה לבקר בבתי חולים, והיה למשענת לפצועי מלחמות ישראל. הורים שכולים מצאו בו נחמה ועידוד. חכם יוסף משאש, אף התמיד בביקוריו בבתי הסוהר והיה מעורר בלב האסירים חרטה על מעשיהם.

והנה שאלה אקטואלית גם לימינו אנו שנשאל הרב והשיב במכתב וז"ל: נשאל כבודו מחברו, שהוא אדם דתי, ויש לו חברים חילוניים מנומסים, והם מתארחים אצלו, ומאכילים על שולחנו בשר ויין ומושיט להם הכל, האם אין בזה אסור שנותן מלחמו למי שאינו מברך? **תשובה:** (בקיצור) מרן זכרוננו לברכה...לא כתב דבר זה בלשון אסור, אלא בלשון אזהרה, שהיין רק חומרא...שמאחר שעושה מצות צדקה, אינו עובר על 'לפני עיוור', ויברך או לא יברך - יתן לו...שכל הזמנת אורחים, יש איזה סיבה שיש בה מצווה; או משום הכנסת אורחים, או אהבת רעים, או גמול טובה, או שלום משפחה, או למען לא ישיגוהו, או להשיג ממנו טובה, או באו לביתו בלי הזמנה שקשה מאוד לשלחם ריקם, וגם עוון גדול לזלזל בכבודם...ואם כן מאחר שבכל אופן יש צד מצווה קטנה או גדולה, וקשה מאוד לביישו, וקשה מאוד להוכיח, ולא כל אדם יודע להוכיח, ובכן יפה השתיקה, וגדול השלום, ויקבל כל אדם בסבר פנים יפות, ויתן לפניהם ויאכלו וישתו לבריאות, והמקום ברוך הוא יקבע לו שכר. (אוצר המכתבים, חלק ג', מכתב אלף תתט"ו, עמ' קפ"ב. מכון בני יששכר).

חכם יוסף משאש נלקח לבית עולמו ביום ב' בשבט תשל"ד (1974), ומונוחתו כבוד בבית העלמין בחיפה.

חכמת נשים

הפעם אודה אתה!

הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה ותעמד מלדת

בפרשה מסופר על לאה אמנו מצטיינת בהכרת הטוב ובלידת בנה הרביעי היא קוראת לו ע"ש רגשות התודה שבתוכה על כך שקבלה יותר מחלקה. ידעו האימהות הקדושות ברוח קדשם שעתידין להיות 12 שבטים - 1 ו 4 אימהות וממילא 3 ילדים לאמא, חשבון פשוט. לאה הפעם זוכה בילד הרביעי, ועל כן היא בוחרת להודות לה', "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה, עד שבאת לאה והודתו, שנאמר: 'הפעם אודה את ה'' לאה תפסה פלך הודיה, עמדו הימנה בעלי הודיה, יהודה, דוד ודניאל. היא אף זוכה שזרעה מקבל כתרי כהונה לוייה ומלכות ויוצאים מזרעה משה ואהרן. ועד היום אנחנו נקראים יהודים על שם אותה הודיה. והיא בעצם נטעה בנו את הכוח להודות.

מתנת התודה!

נראה שאמרת את זה פעם אחר פעם, אבל האם באמת הבנת את המשמעות העמוקה שמאחורי המילה הזאת? בני אדם נוטים לחשוב ש"תודה" היא רק מילה מנומסת, ביטוי של הכרת תודה על טובה שנעשתה לנו. אבל האמת היא שזו הרבה יותר מזה. תודה היא לא רק מחווה, אלא פעולה של הכרה במגבלת האדם, של קבלה של החיסרון שבו והסכמה להודות בו. להודות זה גם הודאה על טוב שנעשה לך - זו גם הודאה בטעות, בהכרה במה שחסרת או פספסת. אם לרגע תחשבי, תוכלי להבין את העומק של המילה הזו - כל פעם שאת אומרת תודה את מקבלת גם את מה שנתנו לך, וגם משפיעה בנפש השפעה טובה של התודה. הדרך להטמיע בך ובילדייך את אמירת התודה כטבע שני היא דרך ההבנה של השפע שזה מייצר בתוכך והרצון שלך להזין אתכם מחיובי וטוב.

שפע של מתנות

את רוצה לפתוח את שערי שמים, את שערי השפע לך ולבני ביתך? במזמור לתודה (פרק ק בתהילים) כתוב "בואו שערי בתודה" הרב פינקוס בספרו שערים בתפילה כותב - "כל טובה שמגיעה לאדם באותו רגע נפתח לו שער בשמיים, ואם באותו רגע הוא מודה ומשבח לה', יישאר השער פתוח ויושפעו עליו עוד ברכות ומתנות שמים". וכלל ידוע בפסיכולוגיה חיובית שמה שאת ממוקדת בו גדל ברגע שאת ממוקדת בקושי הוא גדל, אך אם את מתעלה על עצמך ומתחילה להתמקד בתודה, בשפע בלראות את הטוב זה כמובן גדל. בזכות העבודה הפנימית הזו של להיות ממוקדת בכל הטוב שיש סביבך, בשפע האינסופי שהקב"ה מרעיף עלייך כל רגע, תצליחי בע"ה לראות איך הטוב סביבך רק הולך וגדל. תנסי לקחת לעצמך נקודה שעד עכשיו לא ראית בה טיפה אחת של טוב ולחפש על מה כן את יכולה להודות בהקשר שלה, תוכלי לצמוח משמעותית מההבנה שכל דבר בחיך הוא שפע גם אם לא ראית אותו עד עכשיו. תוכלי להודות ע"י מזמור לתודה שהוא מסוגל מאוד או נשמת כל חי - שזו תפילה נוראה וסגולה גדולה לכל צרה לנדור שיאמרוה כשינצלו מהצרה. ואפשר סתם במילותיך הפשוטות שהם במרומים נחשבות כל כך.

להמשיך את השפע

חשוב לשים לב כשאת אומרת תודה לקב"ה שזה לא יהיה כמו איזה צ'ק שצריך לפרוע. אלא משהו פנימי שמשלב תפילה לעוד וזה ההסבר על המשך הפסוק על לאה "ותעמוד מלדת" - האבן עזרא כותב "הפעם הזאת, אחר שיש לי ארבעה בנים, אודה השם, כי לא אחמוד להיות לי עוד כאומר אודה השם שנתן לי כל זה ויספיק לי". כיון שלאה אימנו הסתפקה בחלקה ולא המשיכה בתפילה לעוד ותעמוד מלדת. כביכול הפסיק לה השפע כיון שלא בקשה עוד!! בקשי עוד!! הקב"ה רוצה לתת לך. כמה שפע יש בכוח התודה למשוך לחיינו.

הרע הוא באמת רק טוב

תודה על הטוב בחיינו משפיעה עלינו באופן משמעותי בכל כך הרבה מישורים, ויותר מזה משפיעה עלינו משמעותית תודה על "רע" שנראה לנו כרע. הרב הרוש בספריו כותב כשהאדם הולך עם תודה יידע שוודאי הוא יפעל ישועות ויפתור את כל הצרות והמצוקות שלו. וזה עיקר העבודה שתביא לגאולה הפרטית והכללית. הוא מדבר על "חוק התודה" בבריאה ע"י אמירת תודה לה' על כל צרה או בעיה בצורה מסודרת, רצינית ועקבית רואים ניסים גלויים, פותרים בוודאות כל בעיה בחיים מהשורש ורואים שינויים קיצוניים לטובה בגוף ובנפש ובכל התחומים. כי זה שהאדם מודה על הרע הוא מודה בזה שהוא לא מבין הכל והוא מאמין שהקב"ה מנהיג אותו בצורה מדויקת לטובתו. איך זה עובד? אומרים רבע שעה ביום תודה להקב"ה על הקושי, הבעיה או הצרה ואח"כ 8 פעמים מזמור לתודה ורואים ישועות.

האתגר השבועי

האם את מוכנה לשפע לניסים ולישועות השבוע? השבוע, היעד שלך הוא פשוט: תתחייבי לתרגל את "חוק התודה". הקדישי 15 דקות ביום להגיד תודה על הקושי שלך על האתגר. ואח"כ 8 פעמים מזמור לתודה. תפתיעי את עצמך בישועות גדולות ובחיבור פנימי עמוק ליש שהקב"ה העניק לך ברחמיו ובאהבתו.

יקירה, שבת שלום לך, מלאה ישועות ושפע אינסופי!!

שמח, שלום מלאה כל טוב אכאן!!!

איאלרה דפן

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים